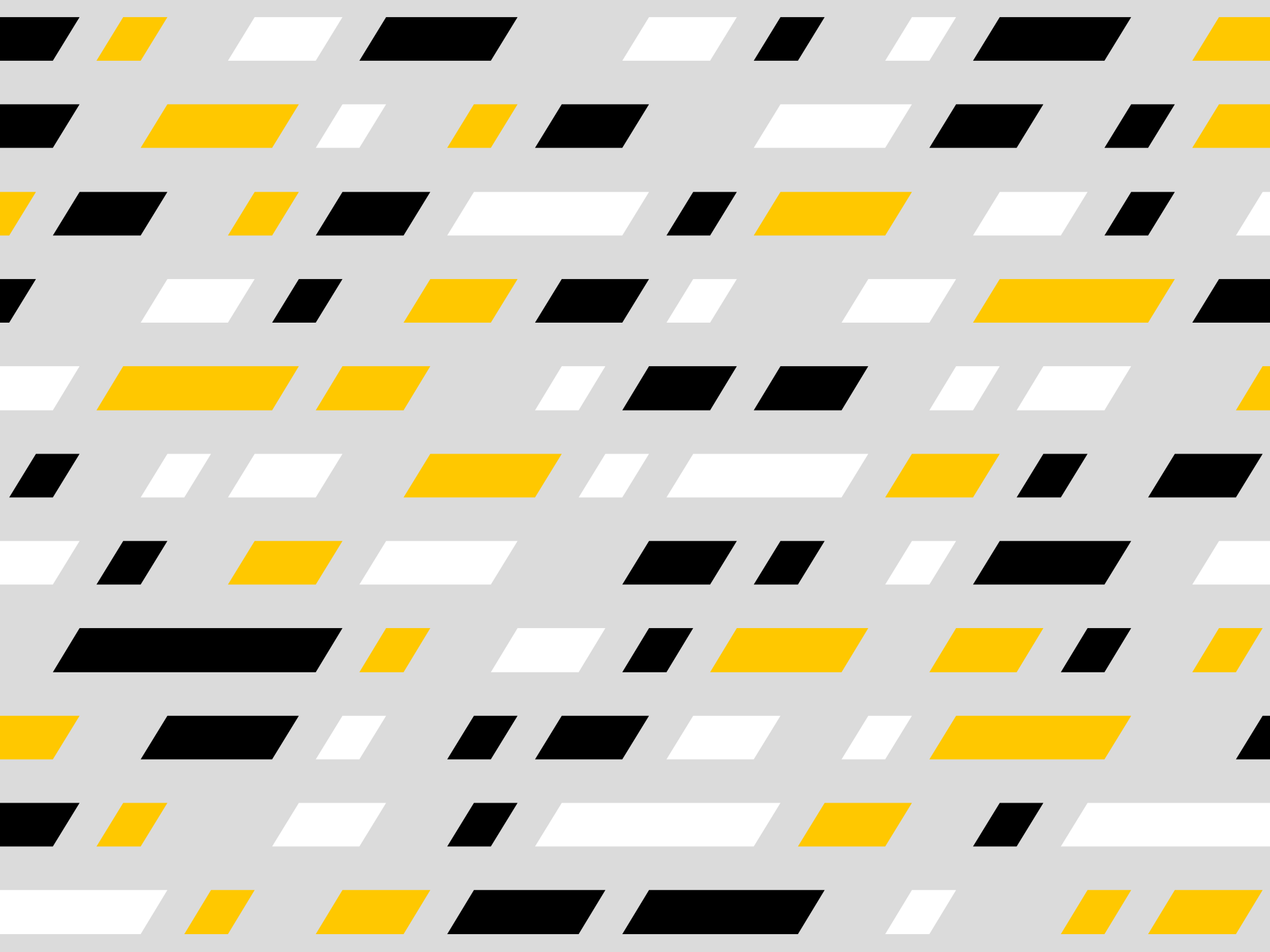

WOLAŃSKI

Ewaluacja stosowania instrumentów terytorialnych ZIT i IIT w ramach perspektywy 2021-2027

Panel 1. Podejście zintegrowane do rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych – rola ZIT w budowaniu bardziej efektywnej polityki rozwoju miast.

Prezentacja wyników, 15.10.2025 r.

GŁÓWNY CEL BADANIA

Uzyskanie pogłębionej analizy i oceny tego czy instrumenty terytorialne zostały właściwie zaprogramowane, zarówno na poziomie UE, jak i na poziomie krajowym oraz ocena efektów oraz sposobu ich wdrażania przez partnerstwa JST, gminy i powiaty, IZ PR i inne podmioty zaangażowane w ich realizację.

Proces badawczy trwał od stycznia do lipca 2025

METODY/TECHNIKI BADAWCZE

Badania gabinetowe

Badania ankietowe

Wywiady pogłębione

JST objęte
instrumentami
terytorialnymi -
n=710

101
wywiadów

Analiza regionalnych
systemów wdrażania
instrumentów
terytorialnych

16
województw

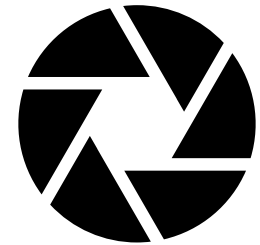
Studia przypadku

12 studiów przypadku
polskich
2 przypadki studiów
zagranicznych

Panele ekspertów

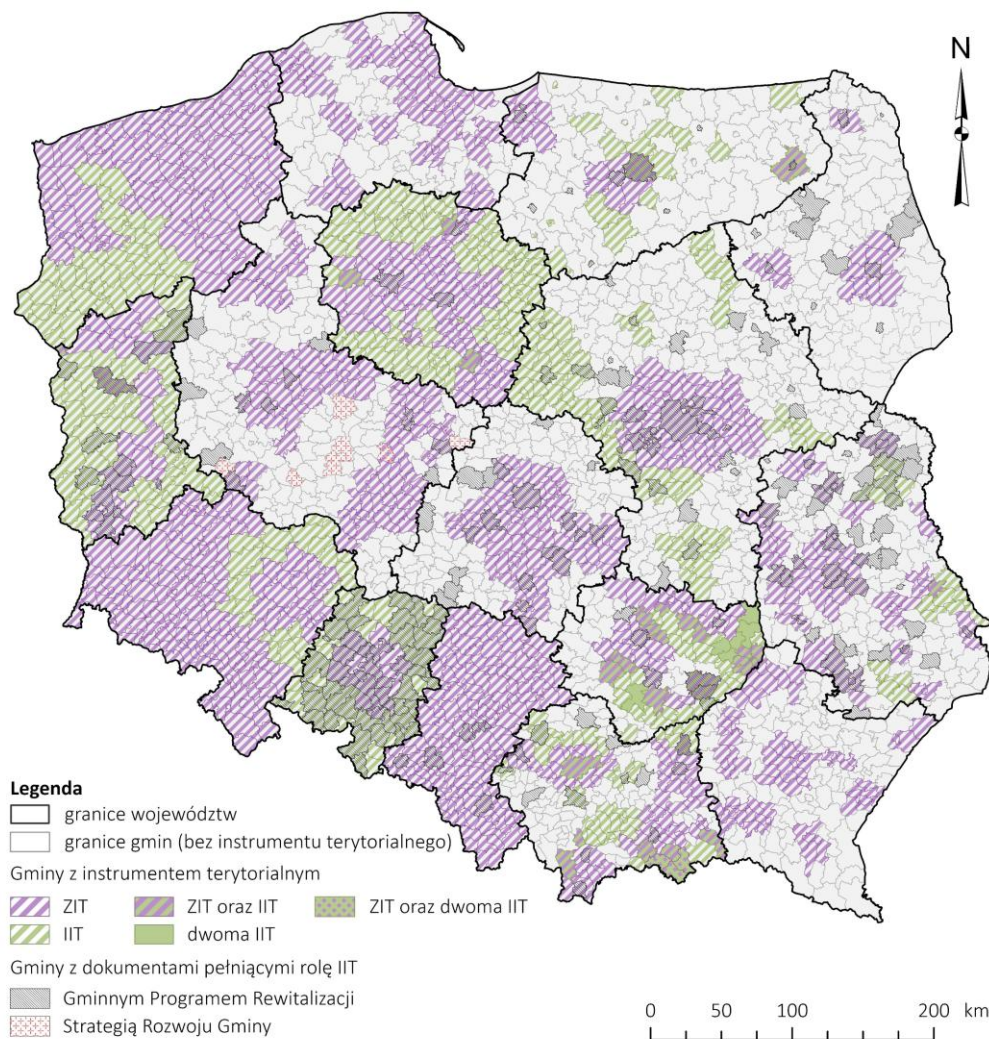
2 panele -
czerwiec
2025

INSTRUMENTY TERYTORIALNE– DUŻA RÓŻNORODNOŚĆ WDROŻENIA ZAŁOŻEŃ

- Delimitacja i logika wyznaczania obszarów IT
- Zakres i sposób przypisania celów szczegółowych do IT
- Umocowanie współpracy pomiędzy partnerstwami a IZ programu regionalnego
- Wysokość i rodzaj środków finansowych
- Tryb wyboru projektów
- Udział partnerstw w przygotowaniu i akceptacji kryteriów wyboru projektów
- Wpływ partnerstw na wybór projektów i programowanie interwencji

INSTRUMENTY TERYTORIALNE W POLSCE

Instrumenty terytorialne w perspektywie 2021-2027:
95 partnerstw ZIT,
57 partnerstw IIT,
229 gmin wdrażających GPR jako IIT,
7 gmin wdrażających SRG jako IIT (wielkopolskie)

W województwach: lubelskim, warmińsko-mazurskim, podkarpackim ostateczna liczba partnerstw IIT może ulec zmianie; w woj. wielkopolskim może zwiększyć się liczba gmin objętych strategią IIT.

Zwiększyć się może także liczba GPR.

SPÓJNOŚĆ TERYTORIALNA PARTNERSTW ZIT I IIT

ZIT

Delimitacja obszarów nastąpiła w dokumentach planistycznych bądź strategicznych. Gminy miały zwykle wpływ na przynależność do ZIT albo na etapie konsultacji wskazanych wyżej dokumentów, albo na etapie ustaleń, które obszary zostaną objęte instrumentami terytorialnymi. W wielu województwach nastąpiły korekty granic ZIT w stosunku do obszarów wyznaczonych w dokumentach.

IIT

Delimitacja obszarów następowała przeważnie oddolnie/chociaż identyfikowano wyjątki. Gminy miały dużą dowolność w kształtowaniu się partnerstw. W woj. lubelskim wprowadzono dodatkowe wymogi dot. kształtu partnerstw.

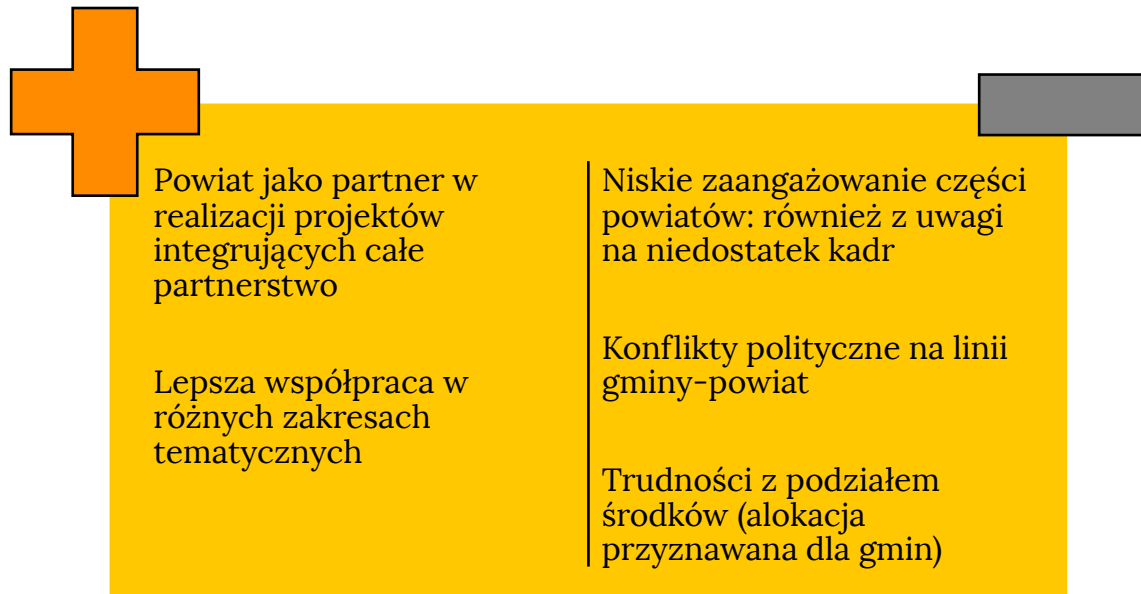
Wyzwania:

Nietrwałe partnerstwa np. względem CWD, niespójne przestrzennie, naciski na utworzenie partnerstwa w danym kształcie bez realnych powiązań

ZRÓŻNICOWANA ROLA POWIATU/ÓW W ZALEŻNOŚCI OD PARTNERSTWA

Powiaty/Miasta na prawach powiatu członkami 55 ZITów (ok. 58% partnerstw)

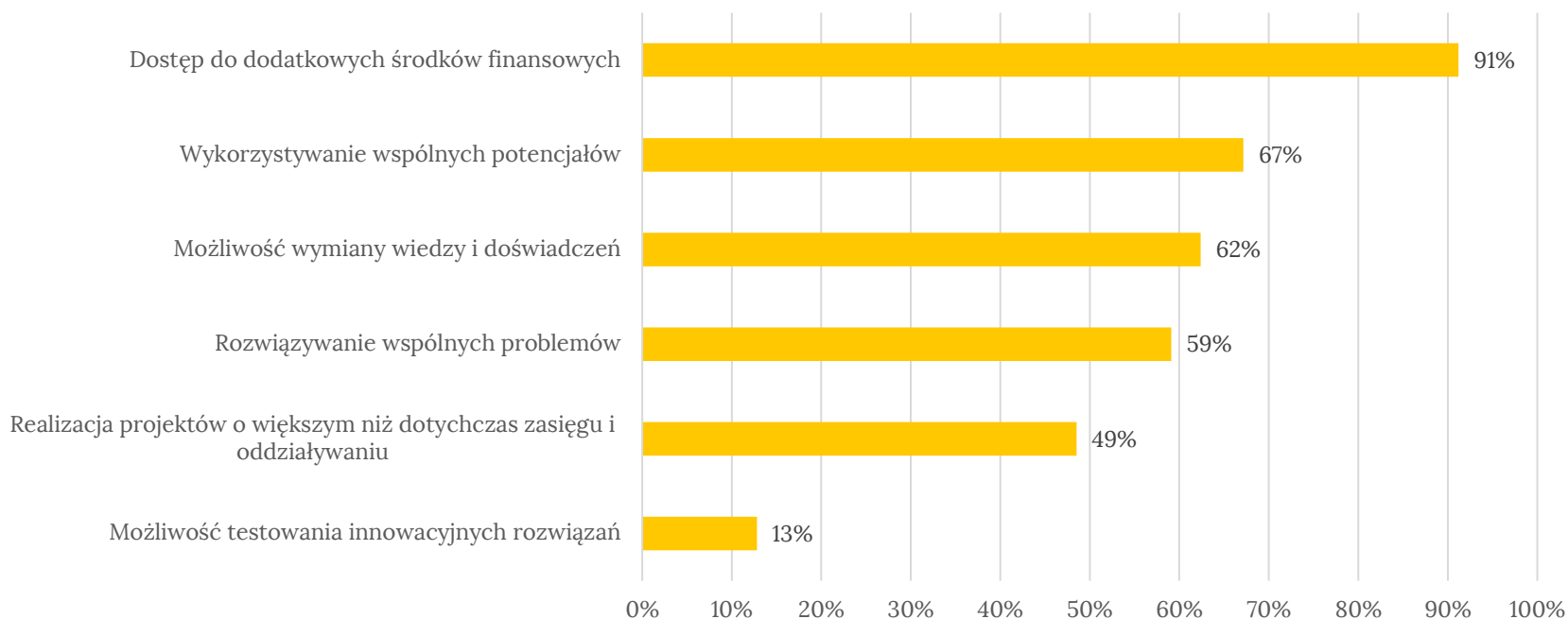
Powiaty/Miasta na prawach powiatu członkami 35 IITów (ok. 61% partnerstw)

Zróżnicowanie poglądów: partnerstwa większe liczebnościowo widzą liczne korzyści z obecności powiatów w partnerstwach.

W mniejszych partnerstwach podkreślane są problemy występujące/mogące wystąpić w przypadku przynależności powiatu do partnerstwa.

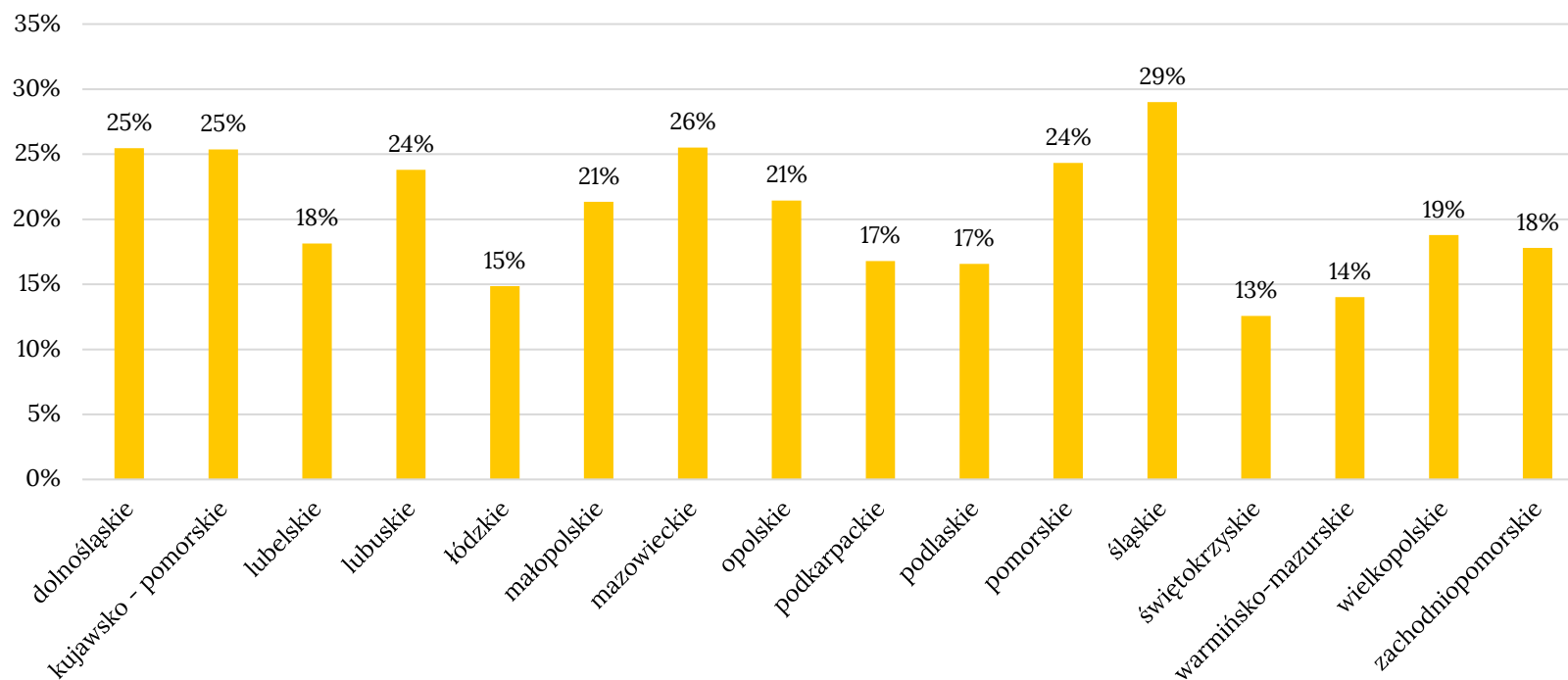
GŁÓWNĄ MOTYWACJĄ DLA PARTNERSTW SĄ ŚRODKI FINANSOWE

Źródło: badanie CAWI wśród JST objętych IT n= 670

52% badanych JST wskazuje, że partnerstwo, którego są członkiem nie byłoby trwałe gdyby nie zostało objęte w przyszłej perspektywie finansowej UE instrumentem terytorialnym

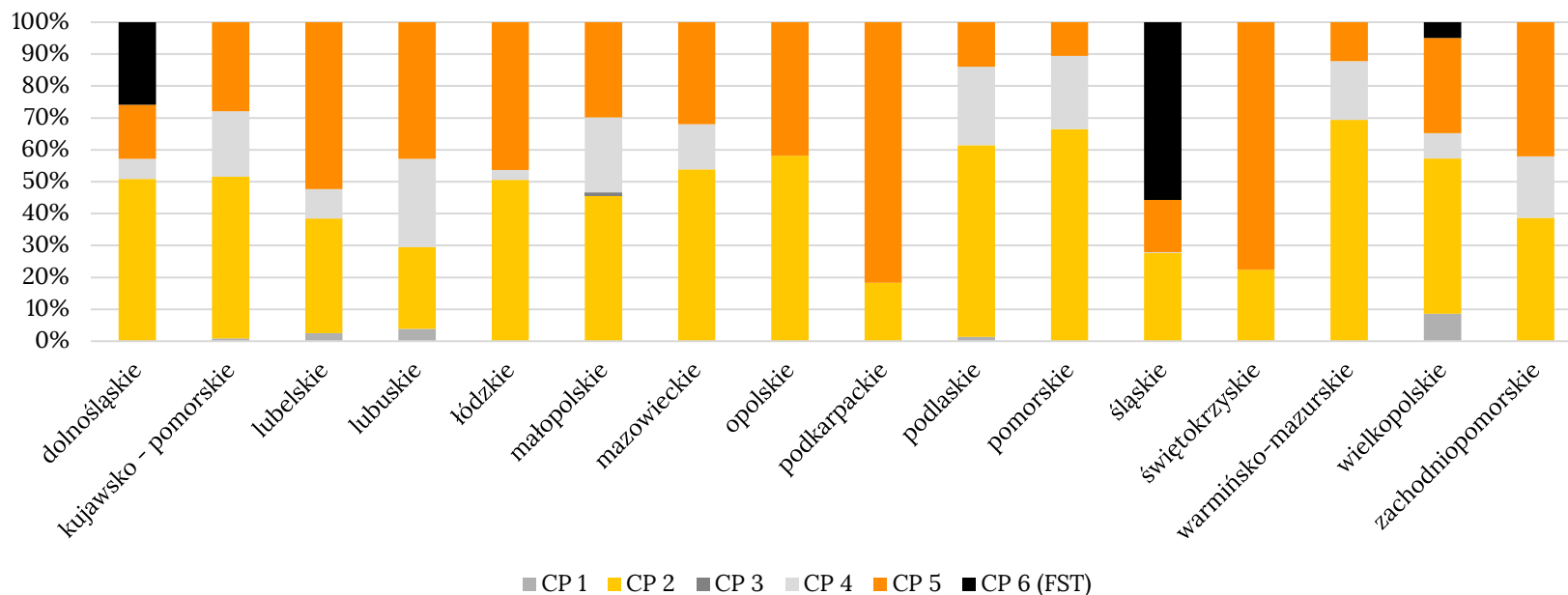
ALOKACJA NA INSTRUMENTY TERYTORIALNE [% W ODNIESIENIU DO CAŁOŚCI PROGRAMU REGIONALNEGO]

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy programów regionalnych n= 16

ZRÓŻNICOWANIE W PODEJŚCIU DO WDRAŻANIA INSTRUMENTÓW TERYTORIALNYCH

Skumulowana alokacja na instrumenty terytorialne w podziale na cele priorytetowe (CP)

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy programów regionalnych n= 16

Dodatkowo:

Bardzo duże zróżnicowanie podejść w alokacji na cele szczegółowe (od 3 do 16 celów szczegółowych)

ZINTEGROWANIE PROJEKTÓW

Projekt zintegrowany powinien spełniać co najmniej 1 z 2 warunków:

- *jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy wdrożeniowej (partnerstwo przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt);*
- *deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, np. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.*

Co było wyzwaniem przy przygotowaniu projektu zintegrowanego?

54% - Różne priorytety działań pomiędzy JST

48% - Koordynacja współpracy

39% - Spełnienie wymogów IZ

Zdania podzielone dot. zintegrowania projektów w zakresie:

- efektywności energetycznej,
- odnowy przestrzeni publicznej,
- remontów obiektów kultury w pojedynczych gminach.

Źródło: badanie CAWI wśród JST objętych IT n= 710

DOBRE PRAKTYKI DOT. ZINTEGROWANIA PROJEKTÓW

Największy poziom zintegrowania:

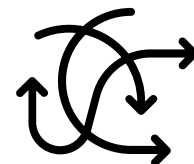
- Projekty dot. rozwoju mobilności w ramach OF
- Projekty dot. turystyki

Przykłady:

- Kreowanie zintegrowania w skali województwa – realizacja spójnej koncepcji ścieżek rowerowych np. w woj. kujawsko-pomorskim
- Modernizacji systemu gospodarki odpadami w Aglomeracji Tarnowskiej
- Realizacja projektu dot. usług społecznych w Wrocławskim OF
- Schronisko dla zwierząt z Zielonogórsko-Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego (ZNOF)

PODEJŚCIE TERYTORIALNE W NIEMCZECH

➡ Rola instrumentów ZIT/IIT w Niemczech jest dużo mniejsza niż w Polsce. Znacznie częściej wykorzystywany jest instrument IIT.

➡ Wdrażanie instrumentów terytorialnych jest procesem bardziej oddolnym, związanym z autonomią poszczególnych landów.

➡ W ramach instrumentu IIT przeznacza się ok. 1,9 mld EUR z funduszy EFRR, EFS+ i FST. Z kolei w ramach ZIT jest to niecałe 100 mln EUR z funduszy EFRR i EFS+.

➡ Przykład: wdrażanie IIT w Badenii – Wirtembergii poprzez konkurs RegioWIN. Skupia się on na wsparciu beneficjentów w ramach CP1 i CP2. Realizują go wspólnie cztery landowe ministerstwa (odpowiedzialne za gospodarkę, naukę, środowisko i obszary wiejskie). Wsparcie udzielane jest na podstawie regionalnych koncepcji rozwoju opracowywanych dla 11 regionów konkursowych, pełniących funkcję strategii terytorialnych. Przygotowują je partnerstwa lokalnych JST.

PODEJŚCIE TERYTORIALNE WE WŁOSZECH

- Podejście terytorialne we Włoszech jest zbliżone do tego zastosowanego w Polsce. Znacząco przeważa wykorzystanie instrumentu ZIT.
- Instrumenty terytorialne są przeznaczone dla miast i/lub ich obszarów funkcjonalnych oraz dla tzw. obszarów wewnętrznych.
- Na instrument ZIT przeznaczają się ok. 3,8 mld EUR z funduszy EFRR i EFS+. Z kolei w ramach IIT jest to niecałe 100 mln EUR z funduszu EFRR.
- Przykładem regionu sprawnie realizującego instrument ZIT jest Emilia-Romania, gdzie wdraża się go w 14 miastach/partnerstwach gmin oraz 9 obszarach wewnętrznych. W ramach ZIT wspierane są: rewitalizacja miast, efektywność energetyczna, mobilność oraz technologie ICT.

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ